

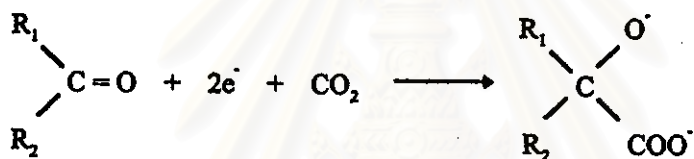

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสังเคราะห์แอลฟาไฮดรอกซีคาร์บอกซิติกแอซิดและเบต้าไฮดรอกซีคาร์บอกซิติกแอซิด

ในอดีตมีการสังเคราะห์แอลฟาไฮดรอกซีคาร์บอกซิติกแอซิดและเบต้าไฮดรอกซีคาร์บอกซิติกแอซิดด้วยขบวนการทางเคมีโดยใช้สารตั้งต้นเป็นสารตั้งเคราะห์ตัวอย่างเช่น

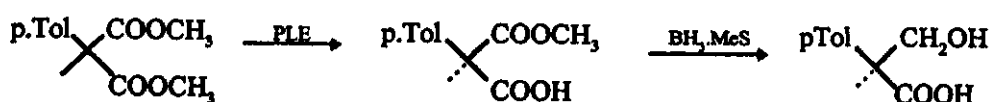
การสังเคราะห์แอลฟาไฮดรอกซีคาร์บอกซิติกแอซิดโดยใช้ปฏิกิริยา electrocarboxylation ด้วยการเติมคาร์บอนไดออกไซด์ 1 โมเลกุลลงในสารประกอบคาร์บอนิล[13]

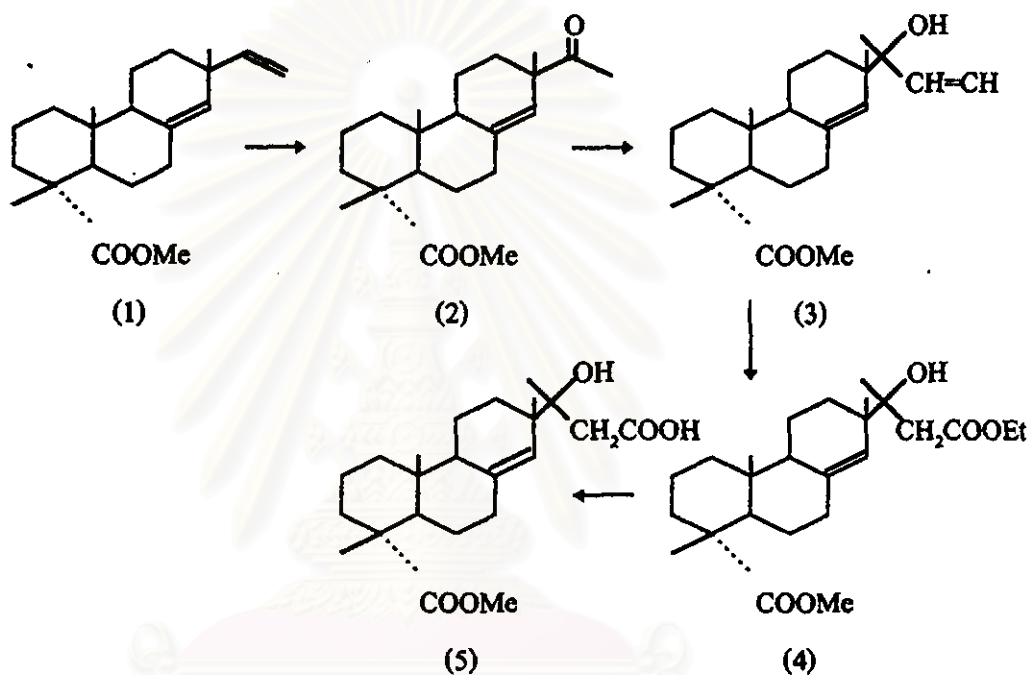
การสังเคราะห์แอลฟาไฮดรอกซีคาร์บอกซิติกแอซิดโดยทำปฏิกิริยาระหว่างคาร์บอนมอนอกไซด์กับอัลดีไฮด์อิมตัวที่มีคาร์บอนโมเลกุลระหว่าง 2 ถึง 6 โมเลกุล และ น้ำ โดยมีไฮโดรเจนฟลูออไรด์เป็นตัวเร่งปฏิกิริยา[14]

การสังเคราะห์เบต้าไฮดรอกซีคาร์บอกซิติกแอซิดโดยทำปฏิกิริยาอัลคิลเลชั่น methyl p-tolylacetate ด้วยเมทิลไอโอไดด์(methyl iodide) และเมทิลคลอโรฟอร์มเมท(methyl chloroformate)โดยใช้ LDA เป็นรีเอเจนท์ จะได้ผลิตภัณฑ์คือ racemic methyl malonate จากนั้นทำการไฮโดรไลซ์ด้วยเอ็นไซม์ตัดเฉพาะ pig liver esterase(PLE) นำผลิตภัณฑ์ที่ได้มาทำปฏิกิริยารีดักชัน ด้วยบอเรนไดเมทิลซัลไฟด์(borane-dimethylsulfide(BH₃-Me₂S)) ใน THF จะได้เบต้าไฮดรอกซีคาร์บอกซิติกแอซิดอีกชนิดหนึ่ง[11]

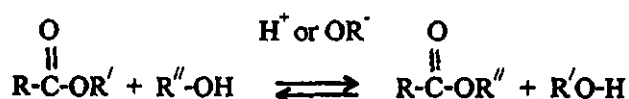

การสังเคราะห์เบต้าไฮดรอกซีคาร์บอกซิลิกแอซิดโดยทำปฏิกิริยาออกซิเดชัน methyl sandaracopimarate(1) ด้วย NaBH_4 จะได้เมทิลคีโตน(methyl ketone(2)) จากนั้นเติมไวนิลแมกเนเซียมโบรไมด์(vinyl magnesium bromide) แล้วทำการรีฟลักซ์ในTHF จะได้สารผสมของ epimeric allylic alcohol(3) แล้วทำปฏิกิริยากับเอทิลโบรไมด์อะซิเตต(ethyl bromoacetate)จะได้สารผสมของ epimeric hydroxyester(4) เติมสารละลายโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ในเอทานอลแล้วทำการรีฟลักซ์จะได้เบต้าไฮดรอกซีคาร์บอกซิลิกแอซิด(5)ชนิดหนึ่ง[12]

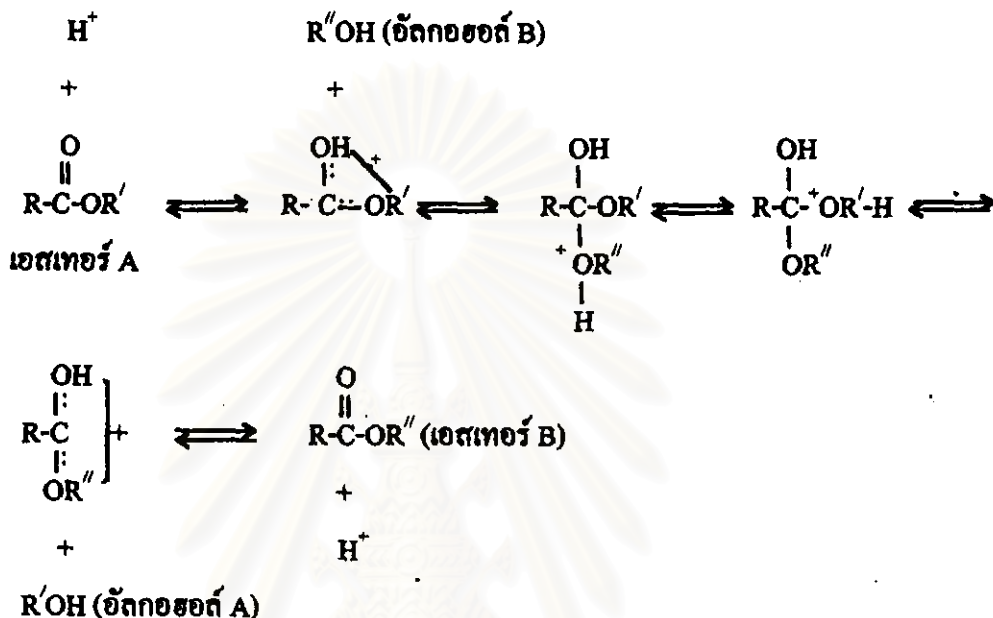
ทรานส์เอสเตอร์ฟิเคชัน[21,22]

ทรานส์เอสเตอร์ฟิเคชัน หมายถึงปฏิกิริยาของไขมันหรือเอสเตอร์ของกรดไขมันตัวอื่นที่ทำปฏิกิริยากับอัลกอฮอล์แล้วเกิดเอสเตอร์ตัวใหม่ ในปฏิกิริยาทรานส์เอสเตอร์ฟิเคชันของกรดอัลกอฮอล์จะเป็นเหมือนตัวนิวคลีโอฟิลิก ในการไฮโดรไลต์เอสเตอร์ อัลกอฮอล์จะถูกแทนที่ด้วยตัวนิวคลีโอฟิลิก จากหลักการนี้ทำให้อัลกอฮอล์ตัวหนึ่งสามารถไปแทนที่อัลกอฮอล์อีกตัวหนึ่งที่อยู่ในเอสเตอร์ได้

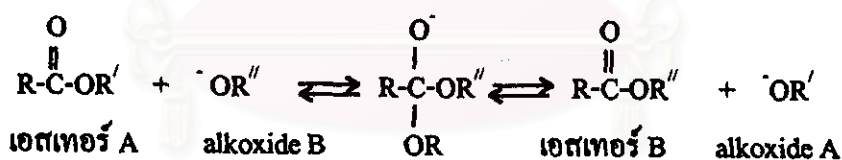

สำหรับตัวเร่งปฏิกิริยาในปฏิกิริยาทรานส์เอสเทอริฟิเคชัน คือ กรด(ซัลฟูริกหรือ ไฮโดรคลอริกที่ปราศจากน้ำ) หรือ ด่าง(มักใช้ Alkoxide ion)

การใช้กรดเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาในการทรานส์เอสเทอริฟิเคชัน

การใช้ด่างเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาในการทรานส์เอสเทอริฟิเคชัน

ทรานส์เอสเทอริฟิเคชันเป็นปฏิกิริยาที่สมดุลทางขวา ดังนั้นเมื่อต้องการเอสเตอร์ของอัลกอฮอล์จะใช้อัลกอฮอล์มากเกินไปในการทำปฏิกิริยา หรือจะทำการดึงผลิตภัณฑ์ตัวใดตัวหนึ่งออกจากปฏิกิริยา

ไอโซไนเซชัน[23,24]

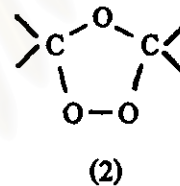
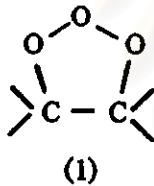
ไอโซน

ไอโซนเป็นแก๊สที่ไม่มีสี เมื่อเป็นของเหลวจะมีสีน้ำเงินเข้มมีกลิ่นเฉพาะตัว สามารถละลายได้ในตัวทำละลายหลายชนิด ซึ่งถ้าความเข้มข้นของสารละลายมากพอจะเห็นเป็นสีฟ้าที่อุณหภูมิต่ำ

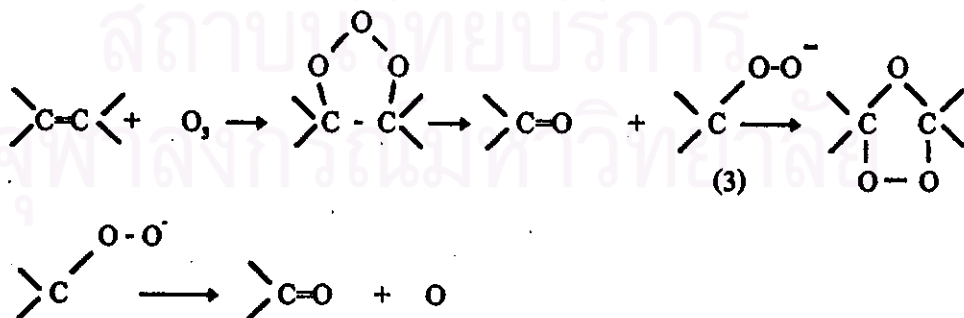
โอโซนนั้นปกติจะมีอยู่ในชั้นบรรยากาศ แต่ว่ามีปริมาณน้อยเกินไปที่จะนำมาใช้เป็นแหล่งโอโซนสำหรับทำการทดลอง การกระจายของโอโซนจะมีความเข้มข้นต่ำที่บริเวณผิวโลก โอโซนนั้นจะเป็นตัวออกซิไดซ์พวกพันธะคู่ โดยปฏิกิริยาโอโซนในเซชันซึ่งเป็นวิธีที่ใช้สามารถบอกตำแหน่งของพันธะคู่ในสายคาร์บอน ในห้องทดลองปัจจุบันโอโซนเป็นตัวออกซิไดซ์ที่ใช้กันอย่างกว้างขวางโดยโอโซนนั้นสามารถทำปฏิกิริยากับพวกสารอินทรีย์และพวกสารอนินทรีย์ได้

กลไกการเกิดปฏิกิริยา

ตั้งแต่เริ่มมีการนำเอาโอโซนมาใช้ประโยชน์มักจะใช้เกี่ยวกับการออกซิไดซ์พันธะคู่ของคาร์บอน ซึ่งส่วนใหญ่จะศึกษาเกี่ยวกับกลไกของปฏิกิริยาและเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการใช้คำจะให้นิยามของคำต่างๆ ดังนี้ "โอโซนในเซชัน" หรือ "โอโซนชัน" เป็นชื่อที่ใช้เรียกปฏิกิริยาของโอโซนกับสารตั้งต้น "โอโซนลิซิส" คือการทำลายพันธะในปฏิกิริยาโอโซนในเซชัน "molozonide" "primarozonide" และ "imitial ozonide" เหมือนกันคือหมายถึง 1,2,3-trioxolane structure (1), "ozonido" หมายถึง 1,2,4-trioxolane structure (2)

Criegee และคณะ คาดว่าโอโซนจะเข้าจับกับพันธะคู่ในตอนแรกจากนั้นจะแตกออกเป็น zwitterion (3) และสารประกอบคาร์บอนิล(อัลดีไฮด์หรือคีโตน) ถ้าทำปฏิกิริยากับอัลกอฮอล์ จะได้ carboalkoxy hydroperoxide และถ้าทำปฏิกิริยากับตัวมันเองจะได้ diperoxide และมีเป็นจำนวนมากที่เกิดการสลายตัวเป็นสารประกอบคาร์บอนิล

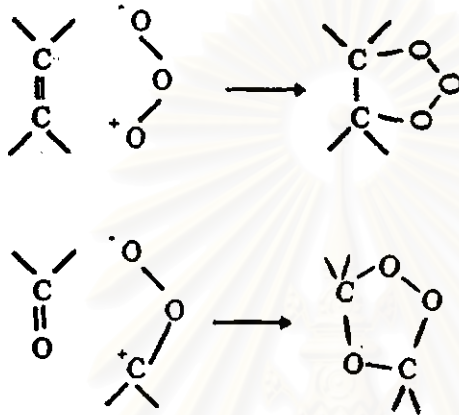

จากโครงสร้างหลักของ zwitterion อาจถือได้ว่าเป็นออกไซด์ของพวกคาร์บอนิลที่มีเรโซแนนซ์ได้ 2 รูปแบบ คือ

ซึ่งเสมือนว่าโอโซนเป็น ออกไซด์ของออกซิเจน

สำหรับรูปแบบของ primary ozonide เป็นผลมาจาก 1,3 dipolar addition

ซึ่งเมื่อทำปฏิกิริยากับ ozonide ก็จะได้ผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆ ดังนี้

ถ้าทำปฏิกิริยารีดักชันต่อ ozonide โดยใช้รีดิวซิงเอเจนท์ เช่น ผงสังกะสี และ กรดอะซิติก จะได้อัลดีไฮด์หรือคีโตน

ถ้าทำปฏิกิริยาออกซิเดชันต่อ ozonide โดยใช้ออกซิไดซิงเอเจนท์ เช่น ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ จะได้คาร์บอกซิดิกหรือคีโตน

การสร้างโอโซน

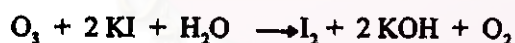
ในการทำโอโซนในเขชัน ต้องใช้โอโซนเข้าทำปฏิกิริยากับสารที่ต้องการ ซึ่งมาจากโอโซนที่สร้างขึ้นสำหรับการสร้างโอโซนนั้นมีวิธีการมากมายขึ้นอยู่กับความต้องการในการใช้ เช่น รังสีอัลตราไวโอเล็ตความยาวคลื่นสั้นก็สามารถทำให้ออกซิเจนกลายเป็นโอโซนได้ การอิเล็กโตรไลซิสของกรดซัลฟูริกและกรดเปอร์คลอริกจะได้โอโซนความเข้มข้นสูง แต่สำหรับโอโซนที่ใช้ในอุตสาหกรรมในห้องปฏิบัติการและในการทำน้ำให้บริสุทธิ์นั้นสร้างโดยอาศัยหลักการ silent discharge ซึ่งมีการสร้างเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1857 การสร้างโอโซนด้วยวิธีนี้อาศัยหลักการผ่านออกซิเจนเข้าไประหว่างอิเล็กโตรด 2 ตัวที่อยู่แยกกัน ซึ่งอิเล็กโตรดนี้จะทำด้วยแก้วเพื่อป้องกันไฟรั่ว กระแสไฟฟ้าสลับความต่างศักย์สูงจะให้ไอออนลบ (บวก ลบ) แก่อิเล็กโตรดทำให้ออกซิเจนเปลี่ยนเป็นโอโซน โดยความเข้มข้นของโอโซนที่ได้จะขึ้นกับสัดส่วนของความต่างศักย์ไฟฟ้ากับแรงดันออกซิเจน

เครื่องกำเนิดไอโซน

การทำปฏิกิริยาคิวไอโซนในการทำปฏิกิริยาการผ่านไอโซนไปยังสารที่ต้องการสามารถทำได้หลายวิธี ที่นิยมใช้มากที่สุดคือการผ่านเป็นฟองอากาศเข้าไปในสารละลายของสารที่ต้องการจะทำปฏิกิริยา โดยทั่วไปแล้วระบบของไอโซนในเซชันประกอบด้วย แหล่งกำเนิดไอโซน ส่วนของการทำปฏิกิริยาที่เป็นของเหลว ส่วนกำจัดไอโซนส่วนเกินที่เหลือจากปฏิกิริยา และมีเตอร์วัดปริมาณแก๊ส เพื่อความปลอดภัยอันอาจเกิดจากแรงดันของผลิตภัณฑ์ภายในระบบบางชนิดจึงควรใช้วัสดุป้องกันวางอยู่ด้านหน้าของของภาชนะที่ใช้ในการทำปฏิกิริยาซึ่งควรเป็น plexiglas หนาอย่างน้อย 1/4 นิ้ว หรือ 6 มิลลิเมตร และส่วนเชื่อมต่อดังกล่าวของระบบต้องใช้วัสดุที่ทนต่อไอโซนได้คือ tygon หรือ PVC

สำหรับภาชนะที่ใช้ในส่วนของการทำปฏิกิริยาต้องเป็นแบบที่มีปลายจุ่มอยู่ในสารละลาย สำหรับให้แก๊สออกและเพื่อประสิทธิภาพในการทำปฏิกิริยาที่ตีปลายหลอดแก้วควรเป็นรูพรุนเพื่อให้แก๊สผ่านเป็นฟองจะได้กระจายผ่านสารละลายได้ทั่ว และควรมีขวดล้างแก๊ส สำหรับให้แก๊สผ่านก่อนเข้าระบบ โดยขวดอาจจะแช่อยู่ในอ่างน้ำหรือขวดเป็นแบบที่มีระบบหล่อเย็นอยู่ด้านนอก

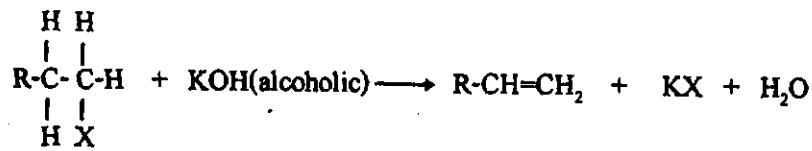
ส่วนของการดักไอโซนนั้นจะอยู่ต่อจากส่วนของการทำปฏิกิริยา โดยมีวัสดุประสงค์เพื่อกำจัดไอโซนส่วนเกินที่เหลือจากการทำปฏิกิริยา สำหรับสารที่นิยมใช้ในการดักไอโซนคือสารละลายโพแทสเซียมไอโอไดด์ เมื่อไอโซนส่วนเกินออกมาจากส่วนของการทำปฏิกิริยาผ่านสารละลายโพแทสเซียมไอโอไดด์จะทำให้สารละลายเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล อันเกิดจากการออกซิเดชัน I^- ไปเป็น I_2 แล้วเกิด I_3^- ที่มีสีน้ำตาล

ในการเกิดปฏิกิริยาไอโซนในเซชันนั้น ไอโซนจะทำปฏิกิริยากับพันธะคู่ได้เร็วมาก จึงอาจใช้การเปลี่ยนสีของสารละลายโพแทสเซียมไอโอไดด์ในขวดดักไอโซนเป็นตัวบอกว่ามีไอโซนมากเกินพอสำหรับปฏิกิริยา อีกวิธีหนึ่งคือการใช้ยางจึงปลตายภาชนะที่แก๊สผ่านออก ถ้ามีไอโซนผ่านออกมาจะทำให้ยางขาดแสดงว่ามีไอโซนมากเกินพอ

ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ กับ alcoholic KOH [25,26]

เป็นปฏิกิริยากำจัดชนิดหนึ่งจะเกิดการดึงไฮโดรเจนกับฮาโลเจนออกจากอัลคิลเฮไลด์ โดยให้อัลคิลเฮไลด์ทำปฏิกิริยากับโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ที่ละลายในอัลกอฮอล์ (alcoholic KOH) แล้วได้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัลคีน ดังสมการ

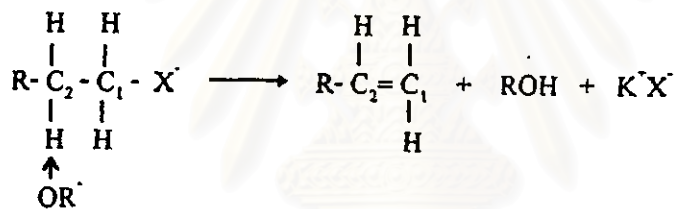

กลไกของปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นดังนี้

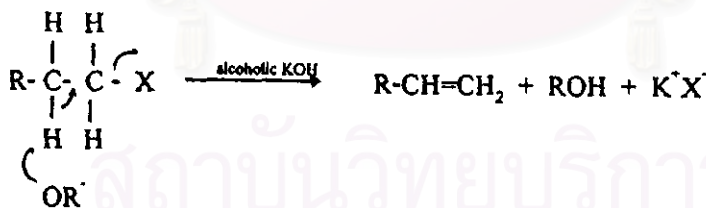
ขั้นที่ 1 OH^- ที่แตกตัวมาจากโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์จะทำปฏิกิริยากับอัลกอฮอล์ (ROH) ได้ alkoxide ion ของอัลกอฮอล์ (RO^-) ซึ่งมีความเป็นเบสแรงกว่าน้ำและ (OH^-)

ขั้นที่ 2 alkoxide ion จะให้อิเล็กตรอนคู่แก่ไฮโดรเจนที่ C_2 ทำให้ไฮโดรเจนหลุดออกจาก C_2 ติดกับ alkoxide ion กลายเป็นอัลกอฮอล์ตามเดิม ในกรณีนี้อิเล็กตรอนของไฮโดรเจนที่เข้าคู่กับอิเล็กตรอนของ C_2 ก็ยังติดกับ C_2 ทำให้ C_2 มีอิเล็กตรอนเกินจึงส่งต่อไปให้ C_1 เกิดเป็นพันธะคู่ขึ้นระหว่าง C_1 และ C_2 ขณะที่ C_1 ได้รับอิเล็กตรอนเพิ่มขึ้นอีกตัวหนึ่งมันจะผลัก X ออกไปและ X จะดึงอิเล็กตรอนของ C_1 ออกไปด้วยจึงกลายเป็น X^-

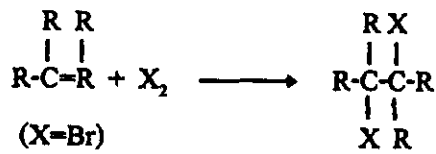

การเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอนทำให้เกิดการเคลื่อนที่ของพันธะ ดังนั้นจึงเขียนกลไกของปฏิกิริยาโดยการแสดงการเคลื่อนที่ของพันธะ ได้ดังนี้

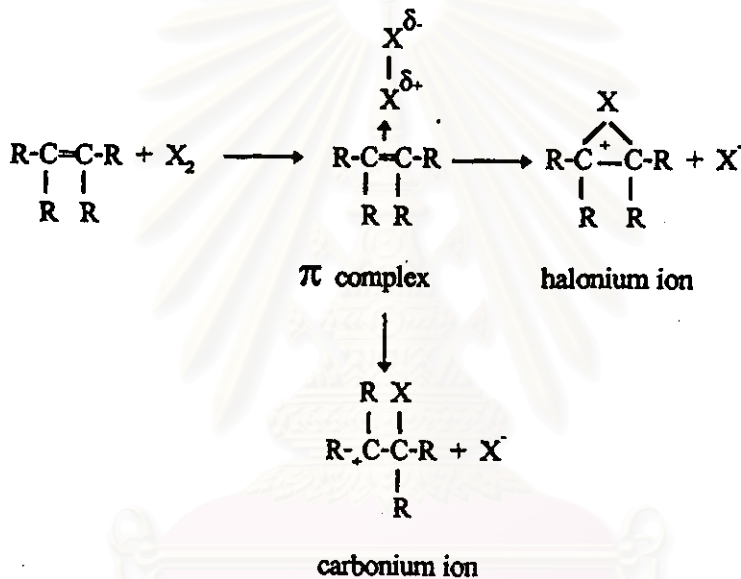
ไบรมินชัน[27,28]

เป็นปฏิกิริยาเพิ่มเข้าไปของไบรมินเข้าไปในโมเลกุลของสารประกอบไม่อิ่มตัวเช่น อัลคีน ปฏิกิริยาจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วสามารถสังเกตการเกิดปฏิกิริยาได้จากสีของไบรมินจางหายไป โดยการเกิดปฏิกิริยาจะเป็นปฏิกิริยาเพิ่มเข้าไปแบบทรานส์ (trans)

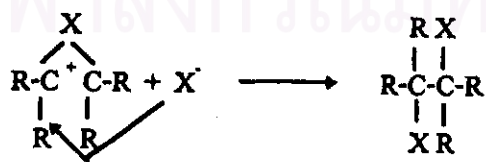

trans-addition

กลไกการเกิดปฏิกิริยาเป็นแบบมีขั้วโดยมี X^+ เป็นอิเล็กโตรไฟล์เข้าทำปฏิกิริยาก่อน โดยปกติแล้ว X_2 เป็นสารไม่มีขั้วแต่เมื่อเข้าใกล้โมเลกุลอัลคีนซึ่งมีพันธะ $\text{C}=\text{C}$ จะเกิดการดึงอิเล็กตรอนจากพันธะไพของ $\text{C}=\text{C}$ เกิดเป็น คอมเพล็กซ์(complex)ชั่วคราวแล้วเปลี่ยนสภาพได้ 2 แบบคือ เปลี่ยนเป็นเฮโลเนียมไอออน (halonium ion) และเปลี่ยนเป็นคาร์บอนเนียมไอออน (carbonium ion) ดังนี้

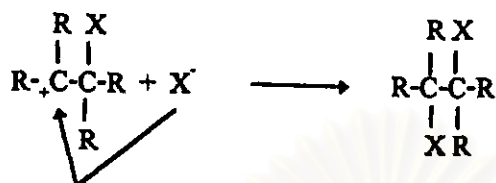

ในกรณีของเฮโลเนียมไอออน เฮโลเจนในไอออนนี้จะดึงอิเล็กตรอนเข้าหาตัวเองทำให้พันธะ C-X อ่อนลงและเกิดประจุเป็น $\text{C}^{\delta+}-\text{X}^{\delta-}$ ดังนั้นเฮโลด์ไอออนลบจะเข้าจับที่ $\text{C}^{\delta+}$ ในด้านตรงข้ามกับที่เฮโลด์ไอออนบวกเข้าจับกับพันธะคู่ในครั้งแรกเนื่องจากผลของแรงบดบังจากกลุ่มใหญ่ทำให้เฮโลด์ไอออนลบไม่สามารถเข้าจับกับคาร์บอนในด้านเดียวกับที่เฮโลด์ไอออนลบเข้าจับกับพันธะคู่ ดังนี้

หรือถ้าอธิบายในแง่ของคาร์บอนเนียมไอออนคือคาร์บอนเนียมไอออนจะถูกจับ โดยไฮโดรอกไซด์ไอออน
 ฤบในค้ำนตรงกันข้ามที่ไฮโดรอกไซด์ไอออนเข้าจับในครั้งแรกคั้งสมการ

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย